

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง หัตถกรรมการสานใบลานปลาตะเพียน: กรณีศึกษาชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ตลอดจนแนวทางการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพดังรายละเอียดคือ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนใบลานของชาวบ้าน ตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการประกอบอาชีพหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนใบลาน ของชาวบ้าน ตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและการพัฒนาอาชีพหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนใบลานของชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลและการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา วิชา การงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ คือ

2.1 ประชากรที่ศึกษาคือชาวบ้านตำบลท่าวาสกรี ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายดังนี้

2.1.1 กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชาวบ้าน ตำบลท่าวาสกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 7 คน เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และอาศัยในชุมชนนี้มาช้านาน สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

2.1.2 นักวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คน เป็นผู้ที่เคยเผยแพร่งานหัตถกรรมการสานใบลาน ในด้านเอกลักษณ์ของงานช่างฝีมือนี้ขึ้นนี้ และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนใบลาน และเรื่องอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

2.1.3 ผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ผลิตงานหัตถกรรมการสานใบลานปลาตะเพียนที่อยู่ในชุมชนมานาน สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลา

ตะเพียนใบลาน ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนให้รายละเอียดในด้านประวัติดชุมชน ในแง่สภาพสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีได้เป็นอย่างดี

2.1.4 นักท่องเที่ยว จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ซื้อปลาตะเพียนใบลาน และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนใบลานได้

2.2 ประชากรที่ศึกษาดำบลภูเขาทอง ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายดังนี้

2.2.1 กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชาวบ้าน ตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 4 คน เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และ อาศัยในชุมชนนี้มาช้านาน สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

2.2.2 พนักงานเทศบาล กองสวัสดิการสังคม จำนวน 2 คน เป็นผู้ที่คุ้นเคยและมีความรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมการสานใบลาน สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนใบลาน และเรื่องอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

2.2.3 นักวิชาการ จำนวน 2 คน เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและเคยเผยแพร่งานหัตถกรรมการสานใบลานปลาตะเพียนแก่คนรุ่นใหม่

2.2.4 ผู้ประกอบการ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ผลิตงานหัตถกรรมการสานใบลานปลาตะเพียนที่อยู่ในชุมชนมานาน สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนใบลาน ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนให้รายละเอียดในด้านประวัติดชุมชน ในแง่สภาพสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีได้เป็นอย่างดี

2.2.5 นักท่องเที่ยว จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ซื้อปลาตะเพียนใบลาน และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนใบลานได้

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 แบบการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก

2.3.2 แบบสังเกต

2.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ แบบสังเกต ที่พัฒนาขึ้นไปหาความจริงเชิงเนื้อหา ก่อนส่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์จำนวน 5 คน ประเมินตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูลและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

1. สรุปการวิจัย

จากกระบวนการศึกษาวิจัยเรื่องหัตถกรรมการสานใบลานปลาตะเพียน: กรณีศึกษาชาวบ้านตำบลท่าวาสฏีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยปรากฏผลดังต่อไปนี้

1.1 สถานภาพของกลุ่มเป้าหมาย

1.1.1 กลุ่มผู้รู้ผู้นำชาวบ้านตำบลท่าวาสฏี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 7 คน เพศชาย 4 คน เพศหญิง 3 คน มีอายุระหว่าง 31-66 ปี สถานภาพ โสด การศึกษาค่ำสุดอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 การศึกษาสูงสุดคือ ปริญญาโท อาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นข้าราชการและผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนใบลาน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และอาศัยในชุมชนนี้มาช้านาน สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

กลุ่มผู้รู้ผู้นำชาวบ้านตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4 คน เพศชาย 2 คน หญิง 2 คน มีอายุระหว่างมีอายุระหว่าง 44-58 ปี สถานภาพ สมรส 3 คน และเป็นโสด 1 คน การศึกษา ค่ำสุดอยู่ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงสุด ปริญญาตรีส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และอาศัยในชุมชนนี้มาช้านาน สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

1.1.2 กลุ่มนักวิชาการ ตำบลท่าวาสฏี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นักวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คน เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน มีอายุระหว่าง 35-42 ปี สถานภาพ โสด การศึกษาค่ำสุดอยู่ในปริญญาโท การศึกษาสูงสุดคือ ปริญญาเอก อาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นนักวิจัยและอาจารย์ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนใบลาน ส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับชาว และสามารถใช้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนใบลาน และเรื่องอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

กลุ่มนักวิชาการ ตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พนักงานเทศบาล กองสวัสดิการและสังคมเป็นผู้มีความรู้งานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ งานส่งเสริมทางวิชาการ งานนโยบายแก้ไขปัญหาชุมชนเพศชายจำนวน 2 มีอายุระหว่าง 38-42 ปี สถานภาพ สมรส 1 คน และเป็นโสด 1 คน การศึกษา สูงสุด ปริญญาตรี

อาชีพข้าราชการเป็นผู้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับหัตถกรรม การสานปลาตะเพียนใบลานเป็นอย่างดี และ เป็นผู้ส่งเสริมและเผยแพร่งานหัตถกรรมนี้

1.1.3 ผู้ประกอบการตำบลท่าวาสกรีอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา จำนวน 4 คน เพศชายจำนวน 1 คนและเป็นเพศหญิงจำนวน 4 คน มีอายุระหว่าง 38-60 ปี สถานภาพ สมรส 4 คน และเป็นโสด 1 คน การศึกษาค่ำสุดอยู่ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงสุด ปริญญาตรี อาชีพหลักเป็นผู้ประกอบการสานปลาตะเพียนโบราณจำหน่าย และเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีได้เป็นอย่างดี

ผู้ประกอบการตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 3 คน มีอายุระหว่าง 46-50 ปี สถานภาพ สมรส ทั้ง 3 คน การศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาปีที่ 6อาชีพหลักผู้ประกอบการสานปลาตะเพียนโบราณจำหน่ายและเป็นผู้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับหัตถกรรม การสานปลาตะเพียนโบราณเป็นอย่างดี

1.1.4 นักท่องเที่ยวตำบลท่าวาสกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมและ ซื้อปลาตะเพียนโบราณในพื้นที่ศึกษา ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายนี้ ประกอบด้วย เพศชาย 4 คน เพศหญิง 6 คน มีอายุระหว่าง 25-75 ปี สถานภาพ สมรส การศึกษาค่ำสุดอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 การศึกษาสูงสุดคือ ปริญญาโท อาชีพหลักส่วนใหญ่ พนักงานในองค์กรต่างๆ และธุรกิจส่วนตัว

นักท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมและ ซื้อปลาตะเพียนโบราณในพื้นที่ศึกษา ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายนี้ ประกอบด้วยเพศชายจำนวน 5 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 5 คน มีอายุระหว่าง 28-43 ปี สถานภาพ สมรส 6 คน และเป็นโสด 4 คน การศึกษา ค่ำสุดอยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 และสูงสุด ปริญญาตรี อาชีพหลักส่วนใหญ่ พนักงานในองค์กรต่างๆ และธุรกิจส่วนตัว

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. ประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนโบราณของชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ปัญหาอุปสรรคของการประกอบอาชีพหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนโบราณของชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคและการพัฒนาอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณของชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญดังนี้ คือ

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณของชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณจากการค้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณมีดังนี้

หัตถกรรมการสานปลาตะเพียนโบราณของตำบลท่าวาสกรีและ ตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทองในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีวิถีที่ผูกพันกับแม่น้ำ และชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายทางน้ำ เช่น ขายเครื่องเทศจะล่องเรือขายสินค้าไปในที่ต่างๆ และพ่อค้าแม่ค้าได้อาศัยเรือขายสินค้าในการดำรงชีวิต จึงเปรียบเหมือนบ้าน นำลูกหลานมาเลี้ยงในเรือด้วยจึงคิดประดิษฐ์ปลาตะเพียนโบราณเพื่อเป็นของเล่น ซึ่งโบราณหาไม่ยากเพราะเป็นวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ทั่วไปมาสานเป็นปลาตะเพียน เพื่อเป็นอุบายในการหลอกล่อลูกหลานไม่ให้ร้องไห้โยเย โดยนำปลาตะเพียนโบราณไปแขวนเหนือเปลเด็ก ทำให้เด็กมองดูปลาตะเพียนโบราณจนลืมร้องไห้ และยังเป็นความเชื่อว่า ปลาตะเพียนโบราณนำความสงบร่มเย็นมาสู่คนในครอบครัวทำให้เด็กเลี้ยงง่ายโตเร็วเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เมื่อผู้คนพบเห็นจึงนำมาประดิษฐ์จำหน่ายเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และมีการพัฒนาในการลง สี และ ลวดลายต่างๆ ให้เกิดความทันสมัยขึ้นให้เป็นที่พอใจลูกค้า ซึ่งผู้คนต่างถื่นนิยมซื้อหาไปเป็นของที่ระลึก ทำเป็นของขวัญหรือนำไปตกแต่งบ้านเรือน จนมาถึงผลงานในปัจจุบันกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งโชค ลาภไปอีกทางหนึ่ง จนสร้างรายได้ให้กับชาวตำบลภูเขาทองและตำบลท่าวาสกรี

นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางไปยังพื้นที่ เมื่อพบเห็นงานหัตถกรรมโบราณนี้ ต่างให้ความสนใจและทิ้งในความสร้างสรรค์ของคนไทย จนหลายคนกลายเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าชนิดนี้ไปยังประเทศของตน

จากความพอใจของผู้พบเห็น ได้ส่งผลให้ปลาตะเพียนสานโบราณยังคงได้รับความนิยมต่อไป และทำให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างงานของชาวบ้านในชนบทได้มีงานทำ แม้ว่าปัจจุบันกลุ่มผู้สานปลาตะเพียนโบราณขาย จะมีเพียง 4-5 รายในจังหวัดนี้ก็ตาม แต่ทุกรายก็เป็นกลุ่มใหญ่ที่มีตลาดเป็นของตัวเองและมีใบสั่งทำเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน จนต้องจ้างแรงงานในท้องถิ่นเข้ามาช่วยเสริม ซึ่งแต่ละรายก็มีรายได้ตั้งแต่ 4,000-6,000 บาท นับว่าไม่น้อยสำหรับรายได้ในชนบท แต่ถึงอย่างไรก็ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอยู่บ้างแต่ก็ยังไม่มากนัก อาจเป็นเพราะปัจจัยหลายด้าน เช่น ประชาสัมพันธ์การทำรูปแบบใหม่ๆ หรือลายใหม่ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปสัญลักษณ์ใหม่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวหันมาสนใจได้ แต่ปัจจุบันมีความเจริญทางด้านวัตถุมากทำ

ให้ผู้คนสนใจหัตถกรรมน้อยลง เพราะมีการศึกษาจึงอยากออกไปทำงานตามบริษัทเพราะมีรายได้ที่ดีและมั่นคงกว่า นักท่องเที่ยวบางคนให้ความสนใจแต่ไม่มีกำลังซื้อเพราะราคาค่อนข้างสูงเพราะเป็นงานที่ทำขึ้นด้วยมือทุกชิ้นตอนส่วนใหญ่ รายได้จะมาจากกลุ่มที่มาสั่งทำเพื่อนำไปขาย นักท่องเที่ยวตามวัดก็มีจำนวนไม่มากนัก และทางหน่วยงานราชการยังไม่มีส่งเสริมอย่างจริงจัง หน่วยงานควรให้ความรู้ในการออกแบบรูปแบบใหม่ๆ และมีการประชาสัมพันธ์ในหัตถกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 ปัญหาอุปสรรค ของการประกอบอาชีพหัตถกรรมการสานปลาตะเพียน ไบลานของชาวบ้านตำบลท่าวาสุกรีตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานช่างฝีมือพื้นบ้าน ประเภทเครื่องจักสาน “ปลาตะเพียนไบลาน” ถือเป็นงานหัตถกรรมที่มีคุณค่าสูง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ควรได้รับการอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่ต่อไป

จากการไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านและจากการไปบันทึกภาพเคลื่อนไหวขั้นตอนการประดิษฐ์โดยละเอียด ซึ่งต้องใช้ความละเอียดอ่อน ความประณีตและความชำนาญเฉพาะตัวของช่างฝีมือพื้นบ้าน จึงขอสรุปปัญหาที่ได้พบ ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคสอดคล้องกันทั้งสองตำบล จำแนกเป็นรายละเอียดต่อไปนี้

1) แหล่งวัตถุดิบ ปลาตะเพียนไบลานใช้วัตถุดิบที่สำคัญในการทำหัตถกรรม คือ ไบลานซึ่งจากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์พบว่า ปัจจุบันไบลานที่ใช้กันอยู่นั้นนำมาจาก 2 แหล่งสำคัญด้วยกันคือ จากแหล่งต้นลานที่เขตอำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีระยะทางห่างจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 350 กิโลเมตร ในสภาวะราคาน้ำมันปัจจุบันค่อนข้างสูง ต้องใช้เงินค่าน้ำมันไป-กลับประมาณ 800-1,000 บาทต่อครั้ง หากรวมกับค่าซื้อไบลานด้วยซึ่งในปัจจุบันไบลานแห้ง ขายเป็นกิโลกรัมละ 100 บาท ในหนึ่งมัดน้ำหนัก 10 กิโลกรัมราคา 1,000 บาท ในหนึ่งครั้งที่เดินทางไปซื้อไบลาน บรรทุกเต็มคันรถได้ประมาณ 200 มัดหรือประมาณ 2,000 กิโลกรัมคิดเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 20,000 บาทต่อหนึ่งเที่ยวแต่ถ้าหากให้พ่อค้าคนกลางนำไบลานจากอำเภอนาคีมาส่งที่อยุธยาเองจะเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อไบลานประมาณ 25,000 บาทต่อเที่ยวจากจำนวนมัดไบลานเท่ากัน แหล่งที่สองจากเขตอำเภอสี่ชมพู จังหวัดขอนแก่น ระยะทางห่างจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประมาณ 450 กิโลเมตร หากเดินทางไปซื้อไบลานเองจะเสียค่าน้ำมันไป-กลับประมาณ 1,000 บาทต่อเที่ยวราคาไบลานใกล้เคียงกัน จะเห็นได้ว่า ต้นทุนในการซื้อ

วัตถุดิบปลาสูงอยู่ไม่ใช่น้อยเพราะในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น จากการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำปลาตะเพียนโบราณเล่าว่า ไม่ปรากฏว่ามีต้นลานอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเลย

2) แรงงาน มีปัญหามากเพราะไม่มีใครรับจ้างทำเนื่องจากค่าแรงน้อยและเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลา ถ้าผู้ประกอบการจ้างบางครั้งจะไม่คุ้มกับต้นทุน ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องทำเองเพื่อลดต้นทุน อีกทั้งเด็กรุ่นใหม่ไม่สานต่องานหัตถกรรมพื้นบ้านนี้ต่อจากครอบครัวเนื่องจากมีรายได้ที่น้อย

3) ด้านพ่อค้าคนกลาง จากการสัมภาษณ์พบว่า มีปัญหาเหมือนกันเกือบทุกร้านเพราะพ่อค้าคนกลางกดราคา ทำให้ไม่ค่อยมีกำไรและให้ราคาไม่เท่ากันทุกร้านเพราะจากความละเอียด สีและลาย ซึ่งพ่อค้าคนกลางจะมารับสินค้าถึงที่

4) ด้านผู้ผลิต ปัจจุบันผู้ผลิตงานจักสานปลาตะเพียนโบราณจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นยังคงมีทำกันอยู่เฉพาะในครอบครัวเท่านั้น ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าในอนาคตหากหมดสิ้นยุคสมัยนี้แล้ว งานหัตถกรรมสานปลาตะเพียนโบราณซึ่งเป็นศิลปะและภูมิปัญญาที่คนรุ่นปู่ย่าตายายถ่ายทอดฝีมือในการทำงานจักสานปลาตะเพียนโบราณมากกว่า 200 ปีมาแล้วก็คงจะหมดสิ้นคนที่สืบทอดงานจักสานปลาตะเพียนโบราณอีกต่อไป

5) รายได้ จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า ผู้ผลิตปลาตะเพียนโบราณแทบทุกครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ประมาณ 2,800-4,500 บาทต่อเดือน ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับรายได้ขั้นต่ำของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมแล้ว ยังพบอีกว่าผู้ผลิตปลาตะเพียนโบราณเป็นอาชีพเสริมเป็นส่วนใหญ่ นั่นมีรายได้จากการทำงานเกี่ยวกับ การสานปลาตะเพียนโบราณเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่ารายได้จากการทำงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 5,300 บาทต่อเดือน รายได้จากการทำปลาตะเพียนโบราณในปัจจุบันยังน้อยกว่ามากเมื่อเปรียบเทียบกับ รายได้จากภาคอุตสาหกรรมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนรุ่นใหม่ในวัยทำงานไม่นิยมหันมาให้ความสนใจในการทำปลาตะเพียนโบราณลูกหลานของชาวอยุธยาเข้ามาสืบทอดศิลปะและภูมิปัญญา

6) แหล่งจำหน่ายสินค้า การขยายตัวของร้านค้าและผู้จำหน่ายปลาตะเพียนโบราณใน ปลาตะเพียนโบราณมีสถานที่จำหน่ายไม่มากนักในพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นผลมาจากรายได้จากการจำหน่ายปลาตะเพียนโบราณไม่มากหากเปรียบเทียบกับ การจำหน่ายสินค้าอื่นๆจึงไม่จูงใจให้ผู้คนหันมาทำร้านจำหน่ายปลาตะเพียนโบราณในอนาคตเมื่อจำนวนร้านค้าจำหน่ายปลาตะเพียนโบราณไม่เพิ่มมากขึ้นไปกว่า ในปัจจุบันก็อาจเป็นสาเหตุให้ร้านค้าที่มีอยู่เลิก

กิจการไปในที่สุดเมื่อรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการหันไปทำมาค้าขายสินค้าอื่นๆ ที่ให้ผลตอบแทนมากกว่าการขายปลาตะเพียนโบราณ

7) ราคาสินค้า ปลาตะเพียนโบราณงานหัตถกรรมด้านจักสานศิลปะและภูมิปัญญาของชาวบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วางจำหน่ายเฉพาะที่ร้านจำหน่ายเท่านั้นหาซื้อจากที่อื่นๆเหมือนสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปไม่ได้ ประกอบกับ สินค้า มีหลายขนาดหลายราคาให้เลือกซื้อตั้งแต่ขนาดใหญ่พิเศษที่มีราคาหลักพันบาทไปถึงหลายพันบาทต่อชุด ขนาดใหญ่ธรรมดาราคาอยู่ที่หลักพันบาทต่อชุด ขนาดปานกลางราคาตั้งแต่หลักร้อยไปถึงหลักพันบาทต่อชุด และขนาดเล็ก ราคาประหยัด ตั้งแต่หลักสิบบาทไปถึงหลักร้อยบาทต่อชุด จะเห็นได้ว่าปลาตะเพียนโบราณมีราคาที่ค่อนข้างสูงถึงเกือบสูงมากในบางชิ้นซึ่งโดยปกติคนทั่วไปไม่มีแรงจูงใจที่จะซื้อสินค้า เหล่านี้ นอกจากบุคคลพิเศษที่ต้องการซื้อไปใช้ในโอกาสสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งแต่ด้วยเหตุผลหลายอย่างที่ทำให้ราคาของปลาตะเพียนโบราณมีราคาแพง ต้นทุนด้านวัตถุดิบ แรงงานฝีมือ ระยะเวลาในการทำงานและอื่นๆ จึงทำให้ราคาของปลาตะเพียนโบราณแพงกว่าสินค้าบางอย่างในท้องตลาดทั่วไป ดังนั้นปัจจัยด้านราคาถืออาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนทั่วไปไม่นิยมซื้อปลาตะเพียนโบราณกัน

8) การเก็บรักษา การรักษาให้คงสภาพต้องसानให้เป็นตัวปลาให้เสร็จแล้วลงสี เพราะจะทำให้ไม่เป็นเชื้อรา ถ้าโบราณเป็นเชื้อราจะทำให้มีปัญหาในการลงสี นอกจากนี้ยังมีปัญหาของฝุ่นละอองที่เกาะติดกับตัวปลาที่ระบายสีเรียบร้อยแล้ว ซึ่งทำความสะอาดได้ยากและทำให้ราคาลด

9) นโยบายของภาครัฐ นโยบายของภาครัฐที่ชัดเจนที่สุดเกี่ยวกับงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผ่านมามีเพียงแค่นโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าประจำชุมชนแต่ละตำบลที่ผ่านมามีชื่อเรียกว่า นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และการจัดอบรมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ครั้งนี้ที่ถือว่าเป็นนโยบายของภาครัฐที่ตรงกับความต้องการของชาวบ้านมากที่สุด เพราะมุ่งเน้นให้ชาวบ้านในแต่ละตำบลสร้างสรรค์พัฒนางานฝีมือทางหัตถกรรมด้านต่างๆ ออกจำหน่ายเป็นสินค้า ประจำท้องถิ่นแล้ว แต่ว่า ท้องถิ่นไหนถนัดหรือเชี่ยวชาญในงานหัตถกรรมในด้านใด ปลาตะเพียนโบราณ แต่ชาวบ้านยังไม่นิยมประกอบอาชีพนี้มากเท่าที่ควรซึ่งปัจจัยหลักคือรายได้ที่ค่อนข้างน้อยและเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลา ประกอบกับระยะหลังทางภาครัฐยังไม่มี การเข้ามาช่วยเหลือในทุกๆด้านอย่างจริงจัง

10) ค่านิยมสมัยใหม่ สังคมในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมประเพณีหลายอย่างที่พัฒนาขึ้นใหม่ ปลาตะเพียนโบราณเป็นอีกหนึ่งในจำนวนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาทางสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การดำรงอยู่

ของปลาดูแลเลี้ยงปลาในปัจจุบันนั้นเกี่ยวข้องกับรายได้จากการจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านชนิดนี้ ผู้ผลิตจำนวนหนึ่งที่ยังคงยึดอาชีพการทำปลาดูแลเลี้ยงปลาในปัจจุบันแม้จะมีความผูกพันในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมากเพียงใดก็ตาม แต่หากความนิยมของผู้บริโภคสมัยใหม่ไม่ให้ความสนใจที่จะซื้อหาผลิตภัณฑ์ชุมชนชนิดนี้แล้วย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้การดำรงชีพประจำวันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำปลาดูแลเลี้ยงปลาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อผู้บริโภคในยุคปัจจุบันหันไปให้ความสำคัญกับสินค้าทดแทนชนิดอื่น ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่องานหัตถกรรมสานปลาดูแลเลี้ยงปลาอย่างแน่นอน

1.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและการพัฒนาอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้าน การสานปลาดูแลเลี้ยงปลาของชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปลาดูแลเลี้ยงปลาเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่เก่าแก่ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนมุสลิม แต่ปัจจุบันมีปัจจัยและอุปสรรคต่างๆทำให้หัตถกรรมพื้นบ้านนี้ยังไม่เป็นที่นิยมมากเท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้าน การสานปลาดูแลเลี้ยงปลาของชาวบ้านท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง ดังต่อไปนี้

1) แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบด้านวัตถุดิบ ซึ่งกลุ่มชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทองที่ทำหัตถกรรมสานปลาดูแลเลี้ยงปลา ที่มักจะประสบกับปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในการนำมาจักสานปลาดูแลเลี้ยงปลา โดยเฉพาะปลา ซึ่งทำให้มักจะต้องไปซื้อปลาต่อจากพ่อค้าคนกลางที่จังหวัดราชบุรี อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพของปลาที่ซื้อมา เนื่องจากเกิดเชื้อราได้ง่าย เพื่อการแก้ปัญหาในด้านการขาดแคลนวัตถุดิบนี้ กลุ่มชุมชนหัตถกรรมท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทองควรที่จะหันมาหาวัตถุดิบชนิดอื่นซึ่งหาได้ง่ายในเขตพื้นที่ของตนเองที่สามารถใช้ทดแทนปลาได้ เช่น ปลาจาก ปลาไหล ปลาหมอ ปลาที่ปลูกในพื้นที่ของตนเอง หรือแม้กระทั่งหลอดกาแฟพลาสติก ก็สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบทดแทนปลาได้เป็นอย่างดี

2) ปัญหาและอุปสรรคทางด้านแรงงานการทำหัตถกรรมจักสานปลาดูแลเลี้ยงปลา ที่มักจะหาแรงงานที่ต้องการมาทำงานด้านนี้ได้น้อย เนื่องจากว่า การจักสานปลาดูแลเลี้ยงปลา เป็นงานที่ต้องใช้เวลา ทักษะ และความสามารถอย่างมาก แต่ทว่า รายได้ค่าตอบแทนกลับไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้น ภาครัฐและเอกชนจะต้องหาทางช่วยกันเพิ่มมูลค่าของงานหัตถกรรมปลาดูแลเลี้ยงปลาให้สูงขึ้น โดยทำการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้เป็นสินค้าอัตลักษณ์ของชุมชนท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง และต้องส่งเสริมสนับสนุนหาพ่อค้าคนกลางเพื่อไปจำหน่ายต่อในราคาที่ยุติธรรมทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ เพื่อให้ได้ราคาจำหน่าย

ที่สูงขึ้น ให้คุ้มกับเวลาและแรงงานการทำหัตถกรรมนี้ เมื่อมูลค่าของงานหัตถกรรมจักสานปลาตะเพียนใบลานมีมูลค่าสูงขึ้น ก็จะสามารถดึงดูดแรงงานให้เข้ามาทำงานด้านนี้มากขึ้น โดยการได้รับค่าแรงที่สูงขึ้น คุ้มกับเวลาที่ต้องเสียไป นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนอาจช่วยกันรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพการจักสานปลาตะเพียนใบลานขึ้นมา เพื่อให้มีรายได้เสริมร่วมกันภายในกลุ่มหัตถกรรม

3) แนวทางการแก้ไขปัญหาพ่อค้าคนกลางที่มักจะกดราคารับซื้อจากชาวบ้านท่าवासกรีและภูเขาทอง ที่ทำหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทนี้ รัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ควรช่วยกันจัดตั้งสหกรณ์เพื่อควบคุมราคาของปลาตะเพียนใบลานให้ได้มาตรฐานและเป็นธรรม อีกทั้งภาครัฐควรสนับสนุนการส่งเสริมฝึกอบรมทางด้านการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดให้กับกลุ่มชาวบ้านหัตถกรรม ให้สามารถทำตลาดได้เองเพื่อลดการพึ่งพาจากพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้แล้ว ทางภาครัฐและเอกชน ต้องช่วยกันส่งเสริมประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ โดยจัดความรับผิดชอบในด้านนี้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ หรือ องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อที่จะช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ซื้อจากทั่วประเทศโดยตรง เพื่อลดการพึ่งพาจากพ่อค้าคนกลาง

4) ปัญหาทางด้านการขาดแคลนแรงงานที่มาทำงานจักสานปลาตะเพียนใบลานตำบลท่าवासกรีและตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีไม่มากนักและมักจะเกิดการขาดช่วงการถ่ายทอดงานฝีมือหัตถกรรมประเภทนี้จากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้น ภาครัฐบาลและภาคเอกชน ควรที่จะช่วยกันรณรงค์การปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด โดยสร้างค่านิยมให้กับคนรุ่นใหม่ให้หันกลับเข้ามาทำงานฝีมือในชุมชนบ้านเกิด เพื่อให้ครอบครัวอยู่พร้อมหน้ากัน อันจะนำมาซึ่งการช่วยกันผลิตงานจักสานหัตถกรรมชนิดนี้เป็นกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่เข้มแข็ง และต้องช่วยกันรณรงค์การถ่ายทอดงานฝีมือหัตถกรรมจากรุ่นสู่รุ่นให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญจนกระทั่งสามารถทำการจักสานปลาตะเพียนใบลานได้ด้วยตนเอง และช่วยสร้างอุตสาหกรรมภาคครัวเรือนของคนรุ่นใหม่เกิดขึ้น พร้อมกับการที่รัฐบาลจะต้องสร้างนโยบายร่วมกับวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและกรมศิลปากร เพื่อส่งเสริมให้กับคนรุ่นใหม่รู้คุณค่าของวัฒนธรรมจังหวัดให้มากขึ้น

5) แนวทางการแก้ไขปัญหารายได้ที่น้อยของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมการจักสานปลาตะเพียนใบลาน สามารถทำได้โดยช่วยกันส่งเสริมหาช่องทางและขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการจัดเพิ่มสถานที่จัดจำหน่ายงานหัตถกรรมประเภทนี้ ให้ตรงกับจุดที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยตรง และช่วยกันส่งเสริมปลาตะเพียนใบลานให้เป็นหนึ่งในของที่ระลึกประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทางการจะช่วยเพิ่มมูลค่าของตัวสินค้าได้สูงขึ้น อันจะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการจักสานปลาตะเพียนใบลานได้โดยตรง

6) แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งสถานที่แสดงสินค้าที่ยังไม่อยู่ในจุดที่โดดเด่น อันเนื่องมาจากการประกอบการด้านนี้ ไม่มีเงินทุนที่เพียงพอในการขยายร้านค้าจัดจำหน่ายของตนเองนั้น จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องให้ทุนสนับสนุนแก่ช่างฝีมือพื้นบ้าน โดยการจัดตั้งเป็นศูนย์ภูมิปัญญาและศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ กระจายไปยังสถานที่ต่างๆตามจุดท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นจุดที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้โดยตรง

7) แนวทางการแก้ไขปัญหาการจำหน่ายปลาตะเพียนโบราณที่ค่อนข้างสูง อันเนื่องมาจากมีต้นทุนปัจจัยการผลิตที่สูง ทำให้ผู้ซื้อไม่ค่อยนิยมซื้อ ภาคส่วนของรัฐบาล เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจะต้องเข้ามาช่วยเหลือผู้ประกอบการหัตถกรรมชนิดนี้ ส่งออกไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศให้กับกลุ่มชาวต่างชาติที่สนใจงานหัตถกรรมสินค้าจากประเทศไทยโดยให้การรับรองว่า ปลาตะเพียนจักสานโบราณนี้ เป็นหนึ่งในสินค้างานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย

8) แนวทางการแก้ไขปัญหาการเก็บรักษาปลาตะเพียนโบราณเมื่อทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้รับทำการลงสีทันทีกและทำการเคลือบเงา เพราะหากปล่อยทิ้งไว้ จะเกิดเชื้อราได้ง่ายและทำให้ราคาสินค้าลดลง นอกจากนี้ ยังต้องมีการส่งเสริมฝึกอบรม กลุ่มผู้ประกอบการหัตถกรรมพื้นบ้านนี้ ในด้านการวางแผนตลาดเพื่อที่จะควบคุมปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการซื้อ เพื่อป้องกันไม่ให้ผลผลิตออกมามากเกินความต้องการและเกิดต้นทุนในการเก็บรักษาที่สูง นอกจากนี้แล้ว ควรที่จะมีการส่งเสริมความรู้ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ที่เป็นส่วนห่อหุ้มสินค้า โดยมีคุณภาพดีและราคาไม่แพงทำให้สามารถเก็บรักษาสินค้าได้เป็นระยะเวลานาน เพื่อรอการจัดจำหน่ายซึ่งจะช่วยลดการเน่าเสียของโบราณ โดยเปล่าประโยชน์ได้อีกทางหนึ่ง

9) แนวทางการแก้ไขปัญหาในด้านการขาดการส่งเสริมเพื่อการประกอบอาชีพการทำหัตถกรรมจักสานปลาตะเพียนโบราณในเชิงลึกนั้น รัฐบาลจะต้องเพิ่มการเพิ่มและสนับสนุนการฝึกอบรมให้มีการจักสานปลาตะเพียนโบราณอย่างเป็นระบบซึ่งเกี่ยวข้องกับบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมทั้งจัดให้มีการอบรมในรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และรัฐบาลควรเพิ่มเงินทุนสนับสนุนให้แก่ชุมชนและวิสาหกิจชุมชน ในด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดทั้งความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆเพื่อถ่ายทอดกันภายในกลุ่มผู้ประกอบการหัตถกรรม เพื่อเพิ่มคุณภาพและมูลค่าของงานหัตถกรรมประเภทนี้ให้สูงขึ้น รวมทั้งภาครัฐควรเพิ่มเงินทุนและสนับสนุนเงินทุนให้กับผู้ประกอบการให้มากขึ้น ซึ่งปัญหาด้านเงินทุนนี้เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับผู้ที่กำลังจะเข้ามาเป็นผู้ประกอบการรายใหม่

10) แนวทางการแก้ไขปัญหาที่คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับงานหัตถกรรมพื้นบ้านปลาตะเพียนโบราณที่ลดลงนั้น ทางสถาบันการศึกษาควรที่จะช่วยกันส่งเสริม

การเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้เห็นถึงคุณค่าของหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย โดยเพิ่มเข้าไปในเนื้อหาของวิชาการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของจังหวัด เพื่อให้คนรุ่นหลังเห็นคุณค่าและมีความผูกพันกับมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลและภาคเอกชนควรที่จะส่งเสริมในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จัก ปลาตะเพียนโบราณมากยิ่งขึ้นและเห็นคุณค่าในมรดกวัฒนธรรมโดยจัดทำเผยแพร่เรื่องราวของหัตถกรรมการสานปลาในรูปแบบโบชัวร์ แผ่นพับ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเล็งเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกซื้อปลาตะเพียนโบราณไปตกแต่งบ้านเรือน

2. อภิปรายผล

การอภิปรายผลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมสานปลาตะเพียนโบราณของชาวบ้าน ตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ปัญหาอุปสรรคของการประกอบอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณ ของชาวบ้าน ตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและการพัฒนาอาชีพหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนโบราณของชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยมีรายละเอียดของการอภิปรายผลดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณของชาวบ้าน ตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พบว่า การสานปลาตะเพียนเริ่มขึ้นในประเทศไทยได้ 200 กว่าปีมาแล้ว โดยชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเรือ ตามริมแม่น้ำลำคลอง ซึ่งมีอาชีพค้าขายเครื่องเทศ (เรือแขกเทศ) เป็นผู้ริเริ่มทำขึ้น สันนิษฐานว่า ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในเรือ จึงมีความผูกพันกับชีวิตในแม่น้ำและสิ่งแวดล้อมรอบตัว คู่กันกับรูปร่างของปลาตะเพียน จึงได้พยายามประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเลียนแบบของจริงโดยครั้งแรกจะนำใบตอง ใบมะพร้าว ใบตาลมาเป็นวัสดุในการทำ ซึ่งจะไม่คงทนและเมื่อล่องเรือไปขายของทางเหนือเห็นใบลาน จึงนำมาใช้เป็นวัสดุในการประดิษฐ์ปลาตะเพียนทำให้มีอายุการใช้งานคงทนกว่า

โดยเริ่มแรกการสานปลาตะเพียนเป็นสิริมงคลจากใบไม้ที่นำมาประดิษฐ์ ต่อมาเมื่อฝรั่งมาพบการสานปลาตะเพียนจากใบลาน จึงเขียนลายให้ดู (ลายก้นหอย) และนำเสนอระเบียบเพื่อให้เกิดความสวยงามสะดุดตา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนียา กิตติสิทโท (2547) จากการศึกษาหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันในจังหวัดกระบี่และจังหวัดตรังของ ธนียา กิตติสิทโท พบว่า หัตถกรรมจักสานเตยปาหนัน ใช้อุปกรณ์น้อยชิ้น การทำต้องอาศัยทักษะความชำนาญและฝีมือช่างจักสานกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของทั้งสองจังหวัดเหมือนกัน รูปแบบผลิตภัณฑ์และลวดลายพัฒนาไปตามความต้องการของตลาด ความสัมพันธ์ระหว่างหัตถกรรม จักสานกับวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมพบว่า จากอดีตผลิตใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นอาชีพเสริม แต่ปัจจุบันภาครัฐสนับสนุนทำให้เข้าสู่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพิ่มรายได้และกลายเป็นอาชีพหลักในอนาคตมีแนวโน้มของตลาดที่กว้างมากขึ้น แต่เมื่อเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมส่งผลให้การถ่ายทอดรูปแบบ และเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่สืบทอดจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่เลือนหายไป ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับการสานปลาตะเพียนใบลานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยชาวแต่มุสลิมที่ประกอบอาชีพสานปลาตะเพียนใบลานได้มีการพัฒนา

โดยเริ่มใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ใบมะพร้าว ใบลานและใบตาล เป็นต้น นำมาสานแล้วทาสีสีน้ำตาล ปลาตะเพียนที่แขวนเหนือเปลเด็กนั้น ส่วนมากเขานิยมใช้สีแดง ทั้งนี้เพราะสีแดงเป็นสีเข้ม สะดุดตา เด็กๆ เห็นก็จะเบนความสนใจมาอยู่กับสิ่งสะดุดตา อยากจะไขว่คว้าตามประสาเด็ก พวงปลาตะเพียนแกว่งคู้คี้ ไปมานานๆ เข้าเด็กก็เพลิดเพลิน ไม่ร้องกวนและหลับง่าย เพื่อให้แม่สามารถปลีกตัวไปทำงานได้ จึงทำให้ปลาตะเพียนมีความใกล้ชิดกับเด็กไทยของเราตั้งแต่วัยอยู่ในวัยทารก ความสัมพันธ์ของการสานใบลานปลาตะเพียนจึงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมมาตั้งแต่วัยเด็กจนถึงผู้ใหญ่ พัฒนาการหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนใบลานตำบลท่าวาสกรีและตำบลทอง อำเภوبرนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนด้วยใบลานยังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอยู่บ้างแต่ก็ยังไม่มากนักอาจเป็นเพราะปัจจัยหลายด้าน เช่น ประชาสัมพันธ์การทำรูปแบบใหม่ๆ หรือลายใหม่ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปสัญลักษณ์ใหม่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวหันมาสนใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับ คลังแห่งภูมิปัญญาและมรดกวัฒนธรรม (2545, น. 252-253) ที่กล่าวว่า ปลาตะเพียนใบลาน เป็นสินค้าประเภทหัตถกรรมที่ผลิตกันในครัวเรือนและนำมาจำหน่ายเป็นของฝากหรือของที่ระลึกในช่วงเทศกาลต่างๆ การพัฒนารูปแบบให้เป็นที่พอใจลูกค้า จึงมีความเป็นกลุ่มสานปลาตะเพียนได้มีการพัฒนาตนเองโดยเข้ารับการศึกษาอบรมในเรื่องการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์การสร้างสรรคผลงานใหม่ๆ กลุ่มได้นำใบลานมาประดิษฐ์เป็นรูปแรก ผีเสื้อและปลาขนาดต่างๆตามความต้องการของลูกค้า แต่ปัจจุบันมีความเจริญทางด้านวัตถุมากทำให้ผู้คนสนใจหัตถกรรมน้อยลง เพราะมีการศึกษาจึงอยากออกไป

ทำงานตามบริษัทเพราะมีรายได้ที่ดีและมั่นคงกว่า นักท่องเที่ยวบางคนให้ความสนใจแต่ไม่มีกำลังซื้อเพราะราคาค่อนข้างสูงเพราะเป็นงานที่ทำขึ้นด้วยมือทุกชิ้นตอนส่วนใหญ่ รายได้จะมาจากกลุ่มที่มาสั่งทำเพื่อนำไปขาย นักท่องเที่ยวตามวัดก็มีจำนวนไม่มากนัก และทางหน่วยงานราชการยังไม่มีการส่งเสริมอย่างจริงจัง

หน่วยงานควรให้ความรู้ในการออกแบบรูปแบบใหม่ๆและมีการประชาสัมพันธ์ในหัตถกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสารสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550, น. 19) ความทันสมัยเกิดจากการสื่อสารสมัยใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดการขัดเกลาทางสังคมสมัยใหม่ ซึ่งเป็นตัวทำให้มีการปลูกฝังจินตนาภาพสมัยใหม่ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนต่างๆ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันเป็นตัวนำความทันสมัยมาสู่สังคม ปัจจุบันงานสานปลาตะเพียนโบราณยังคงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ทั่วประเทศไทย จนกล่าวได้ว่าใครก็ตามที่เดินทางไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะไม่ลืมและซื้อปลาตะเพียนสานโบราณติดมือกลับไป นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางไปยังพื้นที่ เมื่อพบงานหัตถกรรมโบราณต่างให้ความสนใจและทิ้งในความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย จนหลายคนกลายเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าชนิดนี้ไปยังประเทศของตนจากความพอใจของผู้พบเห็น ส่งผลให้ปลาตะเพียนสานโบราณยังคงได้รับความนิยมต่อไป และทำให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างงานของชาวบ้านในชนบทได้มีงานทำ และที่สำคัญเป็นการสืบสานอนุรักษ์ ศิลปะ ภูมิปัญญาไทยให้คงไว้

2.2 ปัญหาอุปสรรคของการประกอบอาชีพหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนโบราณของชาวบ้าน ตำบลท่าวาสุกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัญหาอุปสรรคของการประกอบอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนโบราณ ของชาวบ้านตำบลท่าวาสุกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัญหาและอุปสรรคในหัตถกรรมพื้นบ้านการสานปลาตะเพียนด้วยโบราณมีปัจจัยหลายด้าน โดยที่แยกเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 ปัญหาด้านการขาดแคลนวัตถุดิบ

ในการนำมาทำปลาตะเพียนจักสานโบราณในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น จากการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำปลาตะเพียนโบราณเล่าว่า ไม่ปรากฏว่ามีต้นลานอยู่ในพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเลยซึ่งจะนำไปเป็นประเด็นศึกษาต่อไปว่า แท้ที่จริงแล้ว ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีต้น ลานหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับ หนังสือคลังแห่งภูมิปัญญาและมรดกหัตถกรรม (2545, น. 245-255)

2.2.2 ปัญหาในเรื่องของค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ ในการทำปลาตะเพียนจักสานโบราณ เมื่อทำการศึกษาในเชิงลึกในด้านของจ้างแรงงานที่ได้จากการจักสานปลาตะเพียนโบราณ พบว่า ชาวบ้านที่ทำปลาตะเพียนโบราณ จะมีรายได้เฉลี่ยอยู่ทีวันละ 90-160 บาท ซึ่งคิดเป็นรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ เดือนละ 2,500-4,800 บาทเท่านั้น ซึ่งถือว่าไม่สูงมากนัก เมื่อเทียบกับทักษะฝีมือ และเวลาที่ต้องเสียไปในการจักสานปลาตะเพียน

2.2.3 ปัญหาและอุปสรรคทางด้านของพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทำการขายโบราณให้กับ กลุ่มชาวบ้านท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง เพื่อที่จะนำมาจักสานเป็นปลาตะเพียนโบราณนั้น พบว่า ชาวบ้านมักจะซื้อโบราณผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งโบราณที่รับซื้อมาก็จะผ่านการย้อมสีแล้ว แต่สีที่ย้อมมักจะมีคุณภาพไม่ดี รวมทั้งเกิดปัญหาสต็อก อีกทั้งในปัจจุบันนี้ ชาวบ้านท่าวาสกรีจะรับซื้อโบราณจากพ่อค้าคนกลางในราคาที่แพงขึ้น ซึ่งจะรับซื้อลานในราคาสูงถึงลูกละ 600-700 บาท อีกทั้งลานที่ชาวบ้านรับซื้อมานั้น ยังไม่ได้ถูกเกลียด ซึ่งชาวบ้านจะต้องนำลานมาเกลียดเอง ซึ่งก็จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นไปอีก นอกจากนี้แล้ว เมื่อชาวบ้านกลุ่มหัตถกรรมได้ทำการจักสานสินค้า เรียบร้อยแล้ว ก็มักจะมีกลุ่มพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อแบบเหมาเป็นจำนวนมาก โดยการกดราคา ที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ที่น้อย

2.2.4 ปัญหาในด้านการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือในการทำปลาตะเพียนโบราณ จักสาน ในส่วนของจำนวนแรงงานการทำหัตถกรรมปลาตะเพียนจักสานโบราณ ของชาวบ้าน ชาวบ้านท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า จำนวนแรงงานในการผลิตปลาตะเพียนจักสานในปัจจุบันนี้ มีจำนวนไม่มากนัก และแรงงานส่วนใหญ่ก็อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป อีกทั้งยังขาดแคลนแรงงานที่เป็นคนรุ่นใหม่ เข้ามาช่วยกิจการ ครัวเรือนของตน จากการสำรวจจากการสุ่มตัวอย่างชาวบ้านท่าวาสกรีผู้ที่ทำปลาตะเพียน จำนวน 30 คน พบว่า แรงงานทั้งหมด มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ครอบครัวหนึ่งของชุมชนท่าวาสกรีที่ทำหัตถกรรมการจักสานปลาตะเพียนโบราณ กล่าวว่า ในปัจจุบัน กลุ่มเครือญาติพี่น้องของตนที่ทำปลาตะเพียนโบราณ เหลืออยู่เพียงแค่ประมาณ 10 ครัวเรือน เท่านั้น อีกทั้งในปัจจุบันนี้ ชุมชนหลายแห่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ทำปลาตะเพียนจักสาน จะพบผู้ที่ทำเป็น อาชีพหลักน้อยมาก โดยส่วนใหญ่จะทำเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น

2.2.5 ปัญหาทางด้านรายได้ที่ต่ำของผู้ที่ทำอาชีพจักสานปลาตะเพียนโบราณ จาก การศึกษาพบว่า ในเรื่องของค่าจ้างแรงงานที่ได้จากการจักสานปลาตะเพียนโบราณ พบว่า ชาวบ้าน ที่ทำปลาตะเพียนโบราณตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง จะมีรายได้เฉลี่ยอยู่ทีวันละ 90-160 บาท ซึ่งคิดเป็นรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ เดือนละ 2,500-4,800 บาทเท่านั้น ซึ่งถือว่าไม่สูงมากนัก เมื่อเทียบกับทักษะฝีมือ และเวลาที่ต้องเสียไปในการจักสานปลาตะเพียน

2.2.6 ปัญหาในการจัดหาสถานที่ตั้งที่เหมาะสม เพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายปลา

ตะเพียนใบลาน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการจักสานปลาตะเพียนใบลานกลุ่ม OTOP กำลังประสบกับปัญหาการขาดสถานที่จัดจำหน่ายที่มีไม่ทั่วถึงซึ่งทำให้ไม่สามารถขายสินค้าได้ในราคาที่เป็นธรรม และจำต้องยอมขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดอย่างมาก ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการด้านหัตถกรรมนี้มีรายได้ที่ค่อนข้างต่ำ และในตัวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเอง ก็ยังขาดการรณรงค์ด้านโครงการตลาดนัดชุมชน ตั้งในตำแหน่งที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างตรงจุด เพื่อที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและรายได้ของชาวบ้าน โดยที่ไม่ผ่านการรับซื้อด้วยราคาที่ต่ำจากพ่อค้าคนกลางอีกด้วย

2.2.7 ปัญหาด้านราคาจำหน่ายปลาตะเพียนใบลานที่ค่อนข้างมีราคาแพง

เนื่องจากต้องใช้ต้นทุนการผลิตที่สูง ในส่วนของต้นทุนการผลิตปลาตะเพียนใบลาน จากการทำวิจัยพบว่า การผลิตปลาตะเพียนใบลานของชาวบ้านท่าवासกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ต้องใช้เวลาและผ่านต้นทุนในการผลิตหลายขั้นตอน ทำให้ท้ายที่สุดแล้ว ราคาปลาตะเพียนใบลานที่วางจำหน่ายในท้องตลาด มักจะมีราคาที่สูง โดยที่การผลิต จะอาศัยการแบ่งงานระหว่างครัวเรือนมากขึ้น เนื่องจากว่าในแต่ละครัวเรือน มักจะขาดแคลนเงินทุนที่จะนำไปซื้อวัตถุดิบ จึงต้องมีการแบ่งงานกันทำระหว่างครัวเรือน โดยที่ผู้ผลิตแต่ละราย จะเลือกผลิตส่วนประกอบของปลาตะเพียนใบลานตามที่ตนเองถนัด เช่น บ้านหนึ่งอาจจะสานเฉพาะตัวปลา อีกบ้านหนึ่งอาจจะสานเฉพาะกระโجمที่ยังมาลงสี ในขณะที่อีกบ้านหนึ่งจะทำการลงสีที่ตัวปลา ดังนั้น เมื่อทำปลาออกมาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทำให้ต้องใช้ต้นทุนที่สูง และทำให้ราคาขายตามท้องตลาดมักมีราคาแพง อีกทั้งต้นทุนวัตถุดิบด้านอื่นๆ เช่น ลาน สี และอุปกรณ์ ซึ่งนับวันก็จะมีราคาที่สูงขึ้น

2.2.8 ปัญหาทางด้านการเก็บรักษาปลาตะเพียนใบลาน สำหรับปลาตะเพียนใบ

ลานที่ได้ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว มักจะเกิดปัญหาทางด้านความชื้น ที่อาจเกิดขึ้นกับตัวปลาได้ง่าย และจะเกิดปัญหาทางด้านเชื้อราขึ้นที่ตัวปลาตามมา นอกจากนี้ ปลาตะเพียนใบลานที่ได้ระบายสีเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะเกิดปัญหาฝุ่นละอองมาจับที่ตัวปลาได้ง่าย ส่งผลให้ปลาตะเพียนสกปรกจากฝุ่นละอองและทำความสะอาดได้ยาก และเมื่อนำไปขายจะทำให้ได้ราคาไม่ดีตามมา

2.2.9 ปัญหาในด้านของการขาดการส่งเสริมเพื่อการประกอบอาชีพการจักสาน

ปลาตะเพียนใบลานในเชิงลึกนั้น พบว่า หน่วยงานราชการ องค์กรท้องถิ่น สถานศึกษา และเอกชน ต่างๆยังขาดการสนับสนุนการเผยแพร่องค์ความรู้งานสานปลาตะเพียนใบลาน โดยยังไม่มี การการจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างจริงจังแก่ผู้สนใจ รวมทั้งขาดการสาธิตตามสถานศึกษา งานแสดงสินค้าต่างๆ ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์สร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวหันมา

สนใจหัตถกรรม อีกทั้ง นานๆ ครั้งจึงจะมีการจัดสถานที่จำหน่ายให้เป็นจุดเด่นพร้อมทั้งมีการสาธิตวิธีการสานและให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมพื้นบ้านนี้ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้การสานปลาตะเพียนโบราณ

2.2.10 ปัญหาทางด้านการนิยมนิยมของคนรุ่นใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นมรดกของไทยลดน้อยลงนั้น จากการให้สัมภาษณ์ของผู้อนุรักษการจักสานปลาตะเพียนกลุ่มหนึ่ง ได้เล่าว่า นับวัน คนรุ่นใหม่มีแต่จะเห็นคุณค่าของงานหัตถกรรมประเภทนี้ลดน้อยลง ในขณะที่ชาวต่างชาติ กลับชื่นชมงานศิลปะการจักสานปลาตะเพียนมากยิ่งขึ้น ทำให้กลุ่มของตนต้องอดทนสืบสานวัฒนธรรมต่อไป เพราะเกรงว่าจะสูญหาย โดยที่ทุกวันนี้ ทางกลุ่มได้ออกเดินสายเพื่อที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ให้มากขึ้น แต่ทว่าทางกลุ่มได้พบว่า ได้รับความสนใจจากการถ่ายทอดจากคนในประเทศไทย น้อยมาก ในทางตรงกันข้าม งานแสดงกลับได้รับความนิยมอย่างล้นหลามจากการไปสาธิตในต่างแดน นั้นแสดงให้เห็นว่า ความนิยมและการตระหนักถึงคุณค่าด้านงานศิลปะและหัตถกรรมของคนรุ่นใหม่ได้ลดความนิยมลงอย่างมาก ซึ่งถ้าจะเลยความสำคัญทางด้านนี้ต่อไป งานหัตถกรรมสานปลาตะเพียนโบราณซึ่งเป็นศิลปะและภูมิปัญญาที่คนรุ่นปู่ย่าตายายถ่ายทอดฝีมือในการทำงานจักสานปลาตะเพียนโบราณมากกว่า 200 ปีมาแล้วก็คงจะหมดสิ้นคนที่สืบทอดงานจักสานปลาตะเพียนโบราณอีกต่อไป และรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ สจ๊วต (Steward, 1967) สนใจที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนระดับจุลภาค เช่น หมู่บ้านในชนบท หรือชุมชนขนาดเล็กในเมือง เขาได้มีโครงการศึกษา กระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยของชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวไร่ชาวนา ในท้องถิ่นต่างๆ เช่น เอเชีย อเมริกา และยุโรป ทำให้เขาพบกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยในท้องถิ่นต่าง มีความแตกต่างด้วยเงื่อนไข สังคม และวัฒนธรรมดั้งเดิม ทำให้ยากต่อการสรุปทฤษฎีอย่างเป็นสากลได้ แต่เขาได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะร่วมบางประการสำหรับการศึกษาต่อไป คือ การเปลี่ยนแปลงในเรื่องคุณค่าของชีวิต เมื่อระบบเงินตราเข้ามาในสังคมประเพณี บังคับบุคคล จะถูกรอบงำ ด้วยความคิดเรื่องกำไร และผลประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม การช่วยเหลือตอบแทนจะถูกลดความสำคัญลง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสมานฉันท์ของชุมชน ผลกระทบที่ตามมาจากการที่คนรุ่นหลังมีคุณค่าและเป้าหมายของชีวิตที่แตกต่างออกไป ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างคนที่ต่างรุ่นกัน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งและทำให้ความสมานฉันท์ของชุมชนลดลง และ การเปลี่ยนแปลงในเรื่องเศรษฐกิจ ชาวนา ชาวไร่ อาจสูญเสียที่ดินอื่น เนื่องจากหนี้สินที่เป็นผลจากการลงทุนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ระบบภาคสินค้าเกษตรที่ไม่แน่นอน การซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคทำให้ชาวนากลายเป็นแรงงานอุตสาหกรรมหรือแรงงานเกษตรขนาดใหญ่

2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอาชีพหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนใบลาน ของชาวบ้าน ตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การผลิตหัตถกรรมการสานใบลานปลาตะเพียนมีปัจจัยอุปสรรคต่างๆ ที่ต้องหาแนวทางในการแก้ไข ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

2.3.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านแหล่งวัตถุดิบ ปลาตะเพียนสานใบลานใช้ใบลานเป็นวัตถุดิบที่สำคัญแต่ปัจจุบันใบลานที่นำมาใช้สานมาจากแหล่งต้นลานที่เขตอำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่ปรากฏว่ามีต้นลานอยู่ภายในพื้นที่ อาจจะจัดสรรวัตถุดิบอื่นๆ มาทดแทนใบลาน เช่น ใบมะพร้าว ใบตาล ใบไผ่ หรือแม้กระทั่งพลาสติกที่มีลักษณะคล้ายใบลานหรือหลอดกาแฟซึ่งปัจจุบันมีการใช้หลอดกาแฟนำมาทดแทนใบลานเพื่อประดิษฐ์เป็นปลาตะเพียนได้ ซึ่งวัตถุดิบที่นำมาใช้ทดแทนใบลานเหล่านี้ จะต้องเป็นสิ่งที่หาได้ง่ายภายในพื้นที่ตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง สำหรับแนวคิดทางทฤษฎีที่ช่วยสนับสนุนแนวทางนี้ก็คือ ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของ Julian Steward (1995) ซึ่งมุ่งศึกษาการปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม โดยพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมให้ดีที่สุดโดยยึดเอาลักษณะสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ เป็นหลัก ซึ่งในกรณีเช่นนี้คือ การหาวัตถุดิบที่อยู่ในเขตพื้นที่ของตนเอง และลดการส่งวัตถุดิบจากพื้นที่หรือจังหวัดอื่น ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองมากขึ้น

2.3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านแรงงาน ปัจจุบันไม่มีแรงงานรับจ้างสานปลาตะเพียนเนื่องจากผลตอบแทนน้อยและเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลานาน จึงไม่เป็นที่สนใจของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนอาจตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นมาเพื่อให้คนในชุมชนหันมาสนใจการสานปลาตะเพียนเพิ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อให้มีรายได้เสริมร่วมกันภายในกลุ่มซึ่งแนวทางแก้ไขนี้ ได้รับการสนับสนุนโดยทฤษฎีสถิติภาพการพัฒนาและแพร่กระจาย ซึ่งเชื่อมโยงกับทรัพยากรมนุษย์ในแง่ของการฝึกอบรมให้มีการพัฒนา รวมทั้งต้องมีการใช้ภาวะผู้นำ ซึ่งในที่นี้คือ รัฐบาล, ภาคเอกชน รวมทั้งผู้นำชุมชน เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนา

2.3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านพ่อค้าคนกลาง จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการมีปัญหาพ่อค้าคนกลางกดราคาราภาครัฐหรือองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดตั้งสหกรณ์เพื่อควบคุมราคาของผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่เหมาะสม นอกจากนี้ ทางจังหวัดต้องช่วยกันส่งเสริมปลาตะเพียนใบลาน ให้เป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการช่วยกันโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ หรือ องค์การบริหารส่วนตำบล ให้เปรียบเสมือนพนักงานขายที่ช่วยประชาสัมพันธ์

ให้กับผู้ซื้อโดยตรงซึ่งก็ตรงกับแนวคิดของทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย โดยใช้ ประจักษ์ทางด้านการติดต่อกับโลกภายนอกเพื่อให้เกิดการพัฒนา รวมถึงช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับ ผู้ประกอบการได้ทราบถึงการจัดงานแสดงสินค้าในเขตพื้นที่ต่างๆ เพื่อที่จะลดการพึ่งพาจากพ่อค้า คนกลางให้น้อยลง

2.3.4 แนวทางการแก้ไขปัญหและอุปสรรคด้านผู้ผลิต ปลาดิบเขียนสานโบราณ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งทำอยู่ในเฉพาะครอบครัวเท่านั้นถ้าไม่มีการถ่ายทอดสู่ลูกหลานอาจทำให้ หัตถกรรมนี้ค่อยๆสูญหายไปภาครัฐหรือภาคเอกชนควรสร้างแบบนโยบายร่วมกับวัฒนธรรม จังหวัดหรือกรมศิลปากร ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่รู้จักคุณค่าของวัฒนธรรมประจำจังหวัด นอกจากนี้ แล้ว ทางภาครัฐและเอกชน ต้องร่วมมือกัน ทำการรณรงค์การปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด อย่างต่อเนื่อง โดยการช่วยกันรณรงค์สร้างค่านิยมให้กับคนรุ่นใหม่ หันกลับมาทำงานฝีมือในชุมชน บ้านเกิดเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการอยู่พร้อมหน้าเป็นครอบครัวหัตถกรรมที่สมบูรณ์ และส่งเสริมจาก ฝึกอบรมการจัดงานปลาดิบเขียนจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อถ่ายทอดให้กับคนรุ่นใหม่ เมื่อได้เรียนรู้ทักษะการ จัดงานนั้นแล้วจนเกิดความชำนาญ ก็สามารถทำการจัดงานปลาดิบเขียนได้ด้วยตัวเองเพื่อทำให้เกิด อุตสาหกรรมภาคครัวเรือน ซึ่งแนวทางการแก้ไขนี้ สอดคล้องกับแนวคิดด้านการพัฒนาคน ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเน้นให้ประชาชนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเองโดยพึ่งพาปัจจัย ภายนอกให้น้อยที่สุด และมีเป้าหมายรองลงมา นั่นก็คือการพัฒนาอาชีพเสริม

2.3.5 แนวทางการแก้ไขปัญหและอุปสรรคด้านรายได้ จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการแทบทุกครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 2,800-4,500 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ ที่ยังถือว่าน้อยมากในแนวทางการแก้ไขปัญหาคือเป็นไปได้อย่างมาก ต้องอาศัยภาครัฐหรือ ภาคเอกชนเข้ามาดูแลในเรื่องการขยายสถานที่จำหน่ายหรือประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้ หัตถกรรมเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น

2.3.6 แนวทางการแก้ไขปัญหและอุปสรรคด้านแหล่งจำหน่ายสินค้า ปัจจุบันใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีร้านค้าปลาดิบเขียนโบราณไม่มากนัก เพราะรายได้จากการจำหน่ายปลา ดิบเขียนไม่มากถ้าเปรียบเทียบกับสินค้ารูปแบบอื่นๆ ภาครัฐหรือภาคเอกชนควรจัดสถานที่จำหน่าย ในรูปแบบตลาดแสดงสินค้าหัตถกรรม โดยเลือกทำเลให้เป็นจุดเด่นและอยู่ตรงจุดที่เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งวิธีการแก้ปัญหโดยการจัดตั้งสถานที่จัดจำหน่ายที่โดดเด่นและตรงจุดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวนี้ สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีแนวคิดเรื่องชุมชนและ สังคม ที่ Adam(2001) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมในชุมชนจะรุดหน้าได้นั้น ต้องมีการปรับสภาพนิเวศน์ ให้ทันสมัยและเป็นระเบียบ (Economical Modernization) โดยเน้นไปที่ การวางแผน, การจัดการ,

การควบคุม, และการใช้อย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดตั้งสถานที่วางจำหน่ายปลาตะเพียนसानไบลานได้อย่างเหมาะสมที่สุด

2.3.7 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านราคาสินค้า ราคาของปลาตะเพียนसानไบลานมีหลายราคาให้เลือกซื้อ แต่ก็ยังเป็นราคาที่สูงตั้งแต่หลักร้อยจนถึงหลักพันบาทต่อชุด จึงทำให้นักท่องเที่ยวหรือคนทั่วไปไม่มีแรงจูงใจที่จะซื้อสินค้า ทางผู้ประกอบการอาจเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวต่างชาติที่สนใจในงานช่วงฝีมือที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าโดยให้การรับรองว่าเป็นสินค้าหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเมืองไทย ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้อย่างแน่นอน สำหรับทฤษฎีที่มารองรับการดำเนินการแก้ปัญหาในด้านนี้ก็คือทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย (Diffusion Theory) โดยการใช้ตัวชี้วัดคือการติดต่อกับโลกภายนอก ซึ่งอธิบายว่า พัฒนาการเกิดจากการติดต่อกันระหว่างสังคม โดยเฉพาะสังคมที่ด้อยพัฒนาที่ทำการติดต่อกับสังคมที่พัฒนาแล้วซึ่งจะทำให้สังคมที่ด้อยการพัฒนา มีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้น ซึ่งเทียบได้กับการแสวงหาตลาดต่างประเทศในประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีกำลังซื้อสูง และให้ความสนใจกับงานหัตถกรรมของไทย

2.3.8 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านการเก็บรักษา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานหัตถกรรมอาจจัดอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้ประกอบการรู้จักวิธีการและแนวทางในการรักษาให้คงสภาพมากขึ้น โดยเฉพาะวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดความชื้นและฝุ่นละอองมาจับที่ตัวปลาที่ระบายสีเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยการให้ความรู้และการฝึกอบรมวิธีการรวมทั้งแนะแนวทางในการเก็บรักษาให้คงสภาพได้ยาวนานเช่นนี้ ซึ่งถือเป็นการพัฒนาความรู้และความคิดทางด้านเศรษฐกิจโดยเน้นการศึกษาภาคปฏิบัติคือสอนความรู้ที่นำไปใช้ได้ในชีวิตจริงและพัฒนาด้านการรู้จักและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ไปตามเป้าหมายการพัฒนาของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นอกจากนี้ยังต้องมีการวางแผนการตลาดโดยการควบคุมทั้งคุณภาพและปริมาณของสินค้าที่ผลิตให้มีคุณภาพดีกับความต้องการของตลาดในช่วงนั้นๆ ไม่ใช่ผลผลิตออกมามากเกินความต้องการของตลาดและยังต้องมาเสียค่าดูแลด้านการเก็บรักษาสินค้าเพิ่มอีก

2.3.9 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนโยบายของภาครัฐ ปัจจุบันภาครัฐเข้ามาช่วงส่งเสริมในด้านสินค้าประจำชุมชนและนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และการจัดอบรมในรูปแบบผลิตภัณฑ์ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นนโยบายที่ตรงจุดกับผู้ประกอบการแต่ชาวบ้านก็ยังไม่นิยมประกอบอาชีพนี้เพราะมีรายได้ที่ค่อนข้างน้อย เพราะฉะนั้นรัฐบาลหรือภาคเอกชนจะต้องหาแนวทางการแก้ไขระดับรากฐานของปัญหาตั้งแต่รากฐานปัญหาที่แท้จริงของงานหัตถกรรมนี้ รัฐบาลจะต้องเพิ่มการให้ความรู้และฝึกอบรมการจักสานปลาตะเพียน

โบราณอย่างเป็นระบบ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมทั้งจัดให้มีการอบรมในรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดเรื่องชุมชนและสังคมของ Adams (2001) โดยเลือกที่จะยึดหลักชุมชนแบบ Gemeinschaft ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานอยู่ในครัวเรือน ซึ่งครอบครัวจะเป็นหน่วยการผลิตหลัก และยึดเอาเทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่เคยใช้ปฏิบัติกันมาเป็นหลัก รวมทั้งยึดถือคำสอนและกฎระเบียบที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

2.3.10 แนวทางการแก้ไขปัญหและอุปสรรคค่านิยมสมัยใหม่ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่พัฒนามากขึ้น ปลาตะเพียนโบราณเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สถาบันการศึกษาต่างๆ ควรให้ความสำคัญปลูกฝังให้เด็กรุ่นใหม่รู้จักมรดกทางวัฒนธรรมนี้ โดยอาจเพิ่มเข้าไปในเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของจังหวัด เพื่อเป็นอีกทางหนึ่งทำให้คนรุ่นใหม่รู้จัก และมีความผูกพันในมรดกทางวัฒนธรรมขึ้นนี้ แนวทางหนึ่งให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักและมีความผูกพันในมรดกวัฒนธรรมขึ้นนี้ ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านนี้สามารถนำทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสาร (Communication Theory of Modernization) เข้ามาช่วยอธิบายได้ โดยที่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า เราสามารถใช้หนังสือเพื่อทำให้เกิดการสื่อสารเพื่อให้เกิดการพัฒนา นอกจากนี้ยังกล่าวด้วยว่า การพัฒนาจะเกิดจากการสื่อสารสมัยใหม่ ซึ่งจะก่อให้เกิดการขัดเกลาทางสังคมสมัยใหม่ซึ่งก็จะเป็นตัวทำให้เกิดการปลูกฝังในจินตภาพสมัยใหม่ อันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งในที่นี้ก็คือ การยอมรับและเห็นคุณค่าของคนรุ่นใหม่ต่อหัตถกรรมพื้นบ้านปลาตะเพียนสานโบราณว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้ประกอบการสามารถที่จะแก้ปัญหาได้โดยการพัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ปลาตะเพียนโบราณให้มีรูปทรงสวยงามให้เข้ากับยุคสมัยใหม่พร้อมทั้งระบุตราสินค้าและแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างเอกลักษณ์และความประทับใจให้กับผู้ซื้อที่เป็นคนรุ่นใหม่ ในฐานะที่เป็นของฝากหรือของที่ระลึก พร้อมกับการเพิ่มสโลแกนให้กับสินค้าโดยเพิ่มกราฟฟิคดีไซน์และสีสันทั้งตัวผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มากขึ้น เพื่อสื่อความหมายที่ดีและลึกซึ้ง ซึ่งจะช่วยเพิ่มค่านิยมให้กับคนรุ่นใหม่ได้

3. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องหัตถกรรมการสานโบราณปลาตะเพียน: กรณีศึกษาชาวบ้านตำบลท่าวาสกรีและตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครั้งนี้จะสามารถนำไปเป็นประโยชน์กับการอนุรักษ์ และแนวทางการอนุรักษ์ งานหัตถกรรมการสานปลาตะเพียนโบราณ ในอนาคตดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จะนำการวิจัยนี้ไปเสนอให้กับศูนย์หัตถกรรมการสานใบลาน “ปลาตะเพียน” ควรนำผลการศึกษาไปใช้ในหน่วยงานทางวัฒนธรรมได้ใช้ข้อมูลในการส่งเสริมฟื้นฟูและสืบหัตถกรรมการสานใบลาน “ปลาตะเพียน” ที่กำลังจะสูญหายไปให้คงอยู่สืบไป

3.1.2 นำเสนอผลงานให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าวาสกรี และตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาหัตถกรรมการสานใบลาน “ปลาตะเพียน”

3.1.3 เป็นข้อมูลให้กับสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่สนใจได้นำไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องหัตถกรรมการสานใบลาน “ปลาตะเพียน” ในจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยที่ควรทำในอนาคต

3.2.1 ควรศึกษาเรื่องภูมิปัญญาในการหัตถกรรมการสานใบลาน “ปลาตะเพียน” ในจังหวัดอื่นๆ

3.2.2 ควรศึกษาเรื่องภูมิปัญญาในการออกแบบลวดลาย และการตกแต่งหัตถกรรม “ปลาตะเพียน” ของตำบลท่าวาสกรี และตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2.3 ควรศึกษาเรื่องภูมิปัญญาในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสานใบลาน “ปลาตะเพียน” เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของตำบลท่าวาสกรี และตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา